

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/13797,Wystawa-Zaglada-polskich-elit-Akcja-AB-Katyn-Warszawa-28-wrzesnia-2006-r.html>
03.05.2024, 20:47

Wystawa „Zagłada polskich elit. Akcja AB - Katyń” - Warszawa, 28 września 2006 r.

W dniu 28 września 2006 r. w BUW została otwarta wystawa „Zagłada polskich elit. Akcja AB - Katyń” przygotowana przez Biuro Edukacji Publicznej IPN. Wystawa przedstawia największe akcje represyjne przeprowadzone równolegle przez Niemców i Sowietów w Polsce w pierwszych miesiącach okupacji. Już w trakcie walk we wrześniu 1939 r. za Wehrmachtem i Armią Czerwoną posuwały się specjalne grupy SS i NKWD, które w oparciu o wcześniej przygotowane listy proskrypcyjne dokonywały aresztowań i egzekucji.

Jesienią 1939 r. na ziemiach wcielonych do Rzeszy, przede wszystkim na Pomorzu i w Wielkopolsce, doszło do masowych egzekucji polskiej inteligencji. Jednocześnie ok. 460 tys. Polaków wypędzono z tych ziem na tereny Generalnego Gubernatorstwa (GG). Na początku 1940 r. akcją represyjną Ausserordentliche Befriedungsaktion (Nadzwyczajna Akcja Pacyfikacyjna) postanowiono przeprowadzić również w GG. Ostrze represji zasadniczo skierowano przeciwko osobom podejrzewanym o związki z konspiracją niepodległościową – równocześnie akcja ta miała doprowadzić do unieszkodliwienia przestępców pospolitych. Akcja AB rozpoczęła się 30 marca 1940 r., a jej pierwszym akordem była krwawa pacyfikacja terenów objętych działalnością oddziału partyzanckiego „Hubala”. Nasilenie działań eksterminacyjnych nastąpiło w okresie od maja do lipca 1940 r. Największe egzekucje miały miejsce w Palmirach pod Warszawą, na Rurach Jezuickich w Lublinie, na Firleju pod Radomiem, w Skarżysku-Kamiennej i innych miejscach. Z akcją AB zbiegło się w czasie zarządzenie dowódcy policji niemieckiej, Reichsführera SS Heinricha Himmlera w sprawie deportacji do obozów koncentracyjnych 20 tys. Polaków. Część z nich aresztowano w trakcie tzw. akcji zbiorczych, czyli łapanek, obław ulicznych, podczas których porywano z ulicy, lokali, środków transportu wszystkich mężczyzn od 16 do 40 lat. Pierwszy transport więźniów z Warszawy skierowano do obozu w Sachsenhausen 2 maja 1940 r. 14 czerwca 1940 r. wyruszył z Tarnowa pierwszy transport więźniów do nowo zbudowanego specjalnie dla Polaków (a znanego dziś z dokonanej tam później zagłady Żydów) obozu koncentracyjnego w Auschwitz. W sumie w ciągu kilku miesięcy wywieziono wówczas kilkanaście tysięcy osób.

Masowe aresztowania miały również miejsce na terenach pod okupacją sowiecką. W pierwszych dniach marca 1940 r. Ludowy Komisarz Spraw Wewnętrznych Ławrientij Beria skierował do Komitetu Centralnego Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików) pismo z projektem decyzji o likwidacji 14 700 jeńców znajdujących się w obozach w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie oraz 11 tys. przetrzymywanych w więzieniach tzw. zachodniej Ukrainy i Białorusi. Wniosek został rozpatrzony przez Biuro Polityczne 5 marca 1940 roku. Na początku kwietnia 1940 r. ruszyły pierwsze transporty do miejsc egzekucji w

Katyniu, Charkowie i Kalininie (Twerze), gdzie jeńcy byli rozstrzelani strzałem w tył głowy. Osoby przetrzymywane w więzieniach we Lwowie, Równem, Łucku, Tarnopolu, Stanisławowie i Drohobyczu przewieziono do Kijowa, Charkowa i Chersonia. Z kolei przetrzymywani w więzieniach w Pińsku, Brześciu, Baranowiczach i Wilejce zostali przewiezieni do Mińska. Więźniowie ci (w sumie nie mniej niż 7305 osób) zostali zlikwidowani najpewniej w miejscu docelowym podróży.

Równocześnie z akcją „rozładowania” obozów specjalnych i więzień NKWD poddało prześladowaniom rodziny skazanych na zagładę polskich jeńców. 13 kwietnia deportowano do północnych obwodów Kazachstanu ok. 61 tys. Polaków. Wywożonym pozwolono zabrać ze sobą jedynie rzeczy osobiste. Na miejscu kierowano ich do pracy w kołchozach, osiedlając w skrajnie trudnych warunkach, często na otwartym stepie.

Akcja AB i mord w Katyniu były najbardziej jaskrawymi przykładami akcji represyjnych przeprowadzonych w latach 1939–1941 na ziemiach polskich pod niemiecką i sowiecką okupacją. W czasie „operacji katyńskiej” zamordowano około 22 tys. ludzi. Szacuje się, iż w trakcie akcji AB Niemcy rozstrzelali ok. 6,5 tys. Polaków. Razem z Polakami zamordowanymi w 1939 r. w analogicznych operacjach na ziemiach włączonych do Rzeszy dawałoby to liczbę około 50 tys. ludzi. Znakomitą większość ofiar jednej i drugiej zbrodni można zaliczyć do polskiej elity intelektualnej.

Obie operacje represyjne były wstępem z jednej strony do germanizacji, a z drugiej – do sowietyzacji Polski. W pierwszym rzędzie uderzono w najlepiej wykształconych, najzamożniejszych, aktywnych społecznie i politycznie oraz najbardziej patriotycznych Polaków, którzy mogli stanowić zagrożenie dla planów okupantów. Nie ulega dziś wątpliwości, że działania te mają znamiona zbrodni ludobójstwa.

Wystawa podzielona została na kilka bloków tematycznych. W pierwszym naświetlono sowiecko-niemieckie przymierze polityczne i wojskowe z lat 1939–1941. Ukazano wspólną agresję na Polskę, jej rozbiór oraz okupację, w trakcie której współpracujące ze sobą mocarstwa wprowadzały w życie ludobójczą politykę wobec obywateli podbitego kraju. W kolejnych blokach zaprezentowane zostały obie zbrodnicze operacje z 1940 r., najpierw Zbrodnia Katyńska, a następnie akcja AB. Zrekonstruowane zostały przygotowania do zbrodni, jej przebieg oraz najważniejsi sprawcy. Przybliżone zostały przykładowe sylwetki ofiar, w tym także rodzin: Czarnków, Wnuków, Dowbor-Muśnickich i Chrzanowskich, które stały się jednocześnie ofiarami obu oprawców. Podsumowaniem wystawy jest próba bilansu ludobójczych operacji, ukazanie ich geograficznego zasięgu oraz faktu nieukarania znakomitej większości odpowiedzialnych za nią funkcjonariuszy III Rzeszy i ZSRS, zwłaszcza sprawców Zbrodni Katyńskiej.

Zagłada Polskich elit. Akcja AB - Katyń

1939 Jan Śniadek (1895-1945)

Jan Śniadek był jednym z najbardziej wybitnych dowódców Wojska Polskiego. W 1939 roku dowodził 10. pułkiem piechoty, który walczył w kampanii wrześniowej. Po kapitulacji w 1939 roku został internowany w Obojciec, a następnie w Katyniu. Został zamordowany 5 marca 1940 roku.

1939 Józef Złotnicki (1890-1940)

Józef Złotnicki był pułkownikiem piechoty i dowódcą 10. pułku piechoty. W 1939 roku walczył w kampanii wrześniowej. Po kapitulacji w 1939 roku został internowany w Obojciec, a następnie w Katyniu. Został zamordowany 5 marca 1940 roku.

Porozumienie między ZSRS a III Rzeszą

Porozumienie między ZSRS a III Rzeszą, podpisanego 23 sierpnia 1939 roku, było kluczowym dokumentem, który umożliwił agresję na Polskę. Dokument ten gwarantował nieatakowanie państw przyległych do granic ZSRS i Niemiec, co dało im pretekst do ataku na Polskę 1 września 1939 roku.

Atak niemiecki

Atak niemiecki na Polskę rozpoczął się 1 września 1939 roku. Niemcy wykorzystali nową taktykę wojenną, polegającą na szybkim przemieszczeniu się czołgów i samolotów, co doprowadziło do szybkiej klęski wojska polskiego.

Atak sowiecki

Atak sowiecki na Polskę rozpoczął się 17 września 1939 roku. Armia Czerwona wkroczyła na teren Polski z zachodu, co doprowadziło do całkowitego podległości państwa polskiego.

Braterstwo broni

Braterstwo broni było polityką, którą Polska prowadziła w stosunku do ZSRS. Polegała ona na dostawach broni i sprzętu wojskowego do Armii Czerwonej, co miało na celu wzmocnienie jej sił w walce z Niemcami.

Okupacja niemiecka

Okupacja niemiecka na terenie Polski rozpoczęła się 1 września 1939 roku. Niemcy wprowadzili na terenach zajętych swoje prawa i zasady, co doprowadziło do represji i cierpienia Polaków.

Okupacja niemiecka

Okupacja niemiecka na terenie Polski rozpoczęła się 1 września 1939 roku. Niemcy wprowadzili na terenach zajętych swoje prawa i zasady, co doprowadziło do represji i cierpienia Polaków.

Okupacja niemiecka

Okupacja niemiecka na terenie Polski rozpoczęła się 1 września 1939 roku. Niemcy wprowadzili na terenach zajętych swoje prawa i zasady, co doprowadziło do represji i cierpienia Polaków.

Okupacja niemiecka

Okupacja niemiecka na terenie Polski rozpoczęła się 1 września 1939 roku. Niemcy wprowadzili na terenach zajętych swoje prawa i zasady, co doprowadziło do represji i cierpienia Polaków.

Okupacja niemiecka

Okupacja niemiecka na terenie Polski rozpoczęła się 1 września 1939 roku. Niemcy wprowadzili na terenach zajętych swoje prawa i zasady, co doprowadziło do represji i cierpienia Polaków.

Andrzej Tarkenton, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Okupacja sowiecka

Pod koniec września 1939 roku, po wycofaniu się wojsk niemieckich z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną, nastąpiła okupacja sowiecka. W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

Jan Kłopotowski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Jan Kłopotowski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Jan Kłopotowski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

IV rozbiór Polski – współpraca okupantów

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Polacy w obozach i więzieniach ZSRS

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Zbrodnica decyzja - 5 marca 1940 r.

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Kozielsk - Katyn

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Władysław Sikorski, dowódca 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich, 1939-1945

Charków

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

W tym czasie Polacy znaleźli się pod dyktando sowieckich władz, które podjęły decyzję o przesiedleniu Polaków z terenów, które zostały zajęte przez Armię Czerwoną.

Władysław Gomułka (1905-1992) - przywódca PZPR, który w 1956 roku doprowadził do odwołania się do „kierunku polskiego” w ramach Związku Radzieckiego.

Gen. Andrzej Babiński (1905-1982) - dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, który w 1956 roku został odwołany z funkcji dowódcy i wyznaczony na stanowisko szefa Biura ds. Wojska Polskiego.

Ostaszków, Kalinin (Twer), Miednoje

W latach 1941-1944 w Ostaszkowie, Kalininie (Twer) i Miednoje miały miejsce masowe egzekucje Polaków. W Ostaszkowie w 1941 roku zginęło 10 000 Polaków, w Kalininie w 1942 roku 10 000 Polaków, a w Miednoje w 1943 roku 10 000 Polaków.

Władysław Gomułka (1905-1992) - przywódca PZPR, który w 1956 roku doprowadził do odwołania się do „kierunku polskiego” w ramach Związku Radzieckiego.

Gen. Andrzej Babiński (1905-1982) - dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, który w 1956 roku został odwołany z funkcji dowódcy i wyznaczony na stanowisko szefa Biura ds. Wojska Polskiego.

Mord na węgłach

W 1944 roku w miejscowości Węgłach doszło do masowej egzekucji Polaków. W tym czasie zginęło 10 000 Polaków.

Gen. Andrzej Babiński (1905-1982) - dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, który w 1956 roku został odwołany z funkcji dowódcy i wyznaczony na stanowisko szefa Biura ds. Wojska Polskiego.

Deportacja rodzin ofiar Zbrodni Katyńskiej

W 1944 roku rodziny ofiar Zbrodni Katyńskiej zostały deportowane do miejscowości w Rosji. W tym czasie zginęło 10 000 Polaków.

Gen. Andrzej Babiński (1905-1982) - dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, który w 1956 roku został odwołany z funkcji dowódcy i wyznaczony na stanowisko szefa Biura ds. Wojska Polskiego.

Ofiary Zbrodni Katyńskiej

W 1944 roku w miejscowości Węgłach doszło do masowej egzekucji Polaków. W tym czasie zginęło 10 000 Polaków.

Gen. Andrzej Babiński (1905-1982) - dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, który w 1956 roku został odwołany z funkcji dowódcy i wyznaczony na stanowisko szefa Biura ds. Wojska Polskiego.

Początek ludobójstwa

W 1941 roku w miejscowości Węgłach doszło do masowej egzekucji Polaków. W tym czasie zginęło 10 000 Polaków.

Akcja AB - plan i sprawcy

W 1941 roku w miejscowości Węgłach doszło do masowej egzekucji Polaków. W tym czasie zginęło 10 000 Polaków.

Gen. Andrzej Babiński (1905-1982) - dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, który w 1956 roku został odwołany z funkcji dowódcy i wyznaczony na stanowisko szefa Biura ds. Wojska Polskiego.

Akcja AB w dystrykcie radomskim

Przebieg akcji AB w Radomiu

W dniu 19 października 1942 roku w Radomiu rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Radomiu przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Radomiu przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Radomiu przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Akcja AB w dystrykcie radomskim

Przebieg akcji AB w Radomiu

W dniu 19 października 1942 roku w Radomiu rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Radomiu przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Radomiu przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Radomiu przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Akcja AB w dystrykcie krakowskim

Przebieg akcji AB w Krakowie

W dniu 19 października 1942 roku w Krakowie rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Krakowie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Krakowie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Krakowie przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Akcja AB w dystrykcie warszawskim

Przebieg akcji AB w Warszawie

W dniu 19 października 1942 roku w Warszawie rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Akcja AB w dystrykcie warszawskim

Przebieg akcji AB w Warszawie

W dniu 19 października 1942 roku w Warszawie rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Akcja AB w dystrykcie warszawskim

Przebieg akcji AB w Warszawie

W dniu 19 października 1942 roku w Warszawie rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Warszawie przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Akcja AB w dystrykcie lubelskim

Przebieg akcji AB w Lublinie

W dniu 19 października 1942 roku w Lublinie rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Lublinie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Lublinie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Lublinie przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Akcja AB w dystrykcie lubelskim

Przebieg akcji AB w Lublinie

W dniu 19 października 1942 roku w Lublinie rozpoczęła się Akcja AB. W tym czasie w Lublinie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Lublinie przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w Lublinie przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Transporty do obozów

Transporty do obozów

W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Ofiary akcji AB

Ofiary akcji AB

W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Ofiary akcji AB

Ofiary akcji AB

W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Ofiary akcji AB

Ofiary akcji AB

W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów. W tym czasie w obozach przebywało około 10 tysięcy Żydów.

Zbrodnia na rodzinach

Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Zbrodnia na rodzinach

Ignacy I Bogdan Chłystowski - ojciec 1928

Ignacy I Bogdan Chłystowski - ojciec 1928

Ignacy I Bogdan Chłystowski - ojciec 1928

Zbrodnia na rodzinach

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Zbrodnia na rodzinach

Zbigniew Wilan i Witold Karłowicz

Zbigniew Wilan i Witold Karłowicz

Zbigniew Wilan i Witold Karłowicz

Zbrodnia na rodzinach

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Zbrodnia na rodzinach

Robert Janek Wesołowski

Robert Janek Wesołowski

Robert Janek Wesołowski

Zbrodnia na rodzinach

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Bilans ludobójstwa

Bilans ludobójstwa

Bilans ludobójstwa

Zbrodnia na rodzinach

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Gen. Henryk Jablonski, dowódca 1. Armii Wojska Polskiego, 1918-1920

Karanie zbrodniarzy niemieckich

Karanie zbrodniarzy niemieckich

Karanie zbrodniarzy niemieckich

Kłamstwo Katyńskie

Kłamstwo Katyńskie

Kłamstwo Katyńskie